अहमदनगर जिल्हयातील 18 वाळु घाटांच्या माहितीचा सारांश

1. **प्रस्तावना :-**

- ❖ अहमदनगर जिल्हयातील, राहूरी, श्रीरामपूर, राहाता व कोपरगांव या तालुक्यातील 18 वाळु घाटाना पर्यावरण अनुमती मिळण्याकामी प्रस्तावित करण्यात आलेले आहेत.
- ❖ महाराष्ट्र शासन पर्यावरण विभाग, पत्र क्र.संकीर्ण-2019/प्र.क्र.09/ता.क्र.3 दिनांक 03/12/2019 नुसार 5 हेक्टर खालील वाळु गटांच्या क्षेत्रासाठी पर्यावरण अनुमतीसाठी जनसुनावणी घेण्याबाबत सुचित केलेले आहे.
- ❖ अहमदनगर जिल्हयातील वाळु गटांना पर्यावरण अनुमती प्राप्त करुन देण्यासाठी मे.इंटीग्रेटेड प्रिसीजन सिस्टम ॲन्ड सर्व्हिसेस प्रा.लि. हैद्राबाद यांना जिल्हाधिकारी अहमदनगर यांचेकडील आदेश क्र.गौख/कार्या.4क/339/2020,दिनांक 07/04/2020 अन्वये नियुक्ती देण्यात आलेली आहे.
- ❖ सदर 18 वाळु गटांचे मायनिंग प्लॅन मान्यतेसाठी मा.उपसंचालक,प्रादेशिक कार्यालय भुविज्ञान खनिकर्म संचालनालय औरंगाबाद यांची मान्यता घेणेत आलेली आहे.
- ❖ सदर वाळु गटांना पर्यावरण अनुमती मिळण्याकामी फॉर्म Form 1/M, EIA, EMP, DSR व मान्यताप्राप्त मायनिंग प्लॅन सहजोडुन राज्यस्तरीय पर्यावरण समितीकडे अर्ज सादर करण्यात येणार आहेत.

2. **स्थळ दर्शक नकाशा :–**

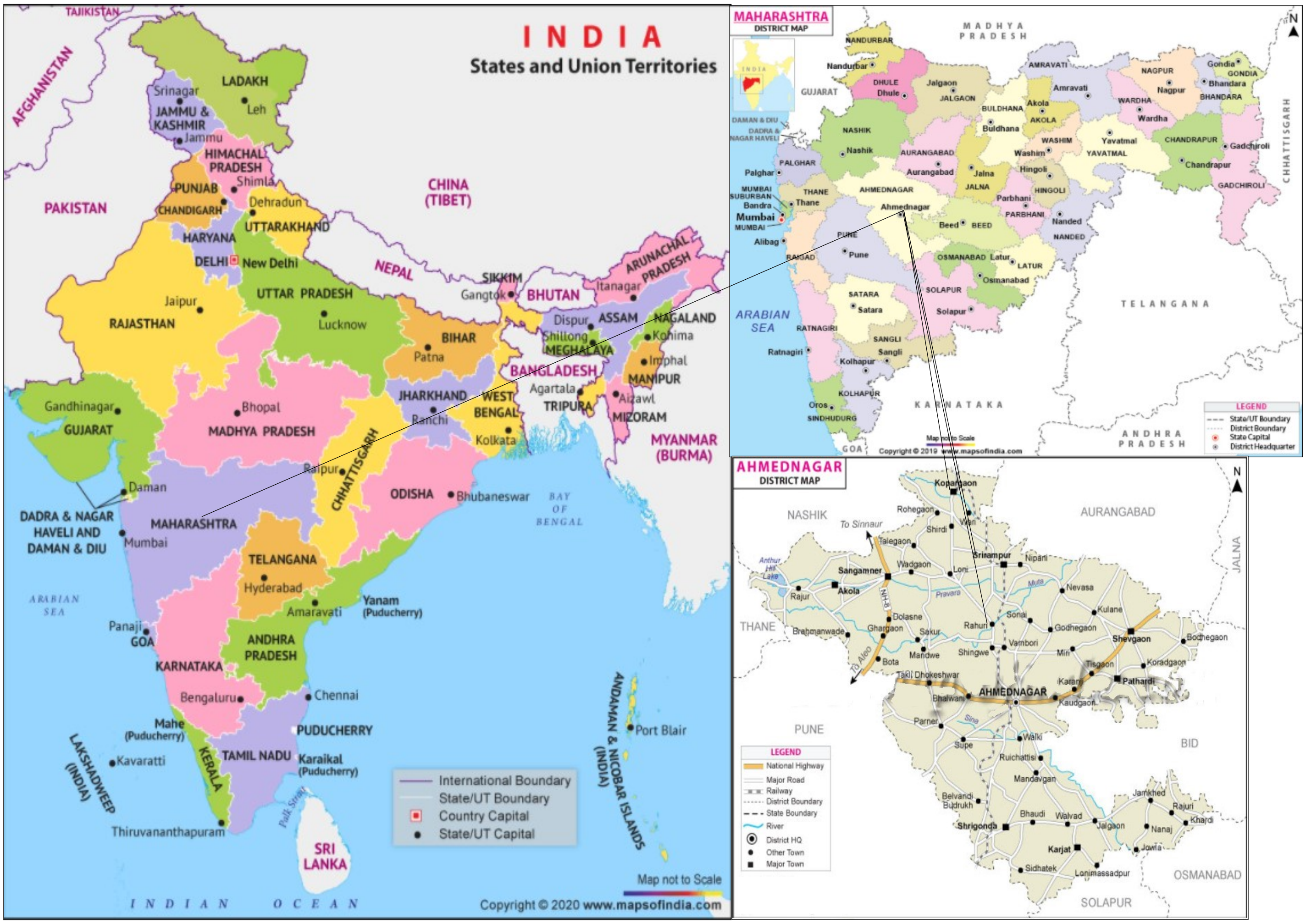

3. वाळु गटांची यादी :-

अ.क्र	वाळूघाट	तालुका	नदीचे नाव	वाळुघाटाचा तपशिल						
				गट क्रमांक	एकूण क्षेत्र	क्षेत्रफळ मिटर मध्ये (लांबी x रुंदी x खोली)			लिलाव योग्य वाळुसाठा	हातची किंमत
						लांबी	रुंदी	खोली		
1	वांगी खु.	श्रीरामपूर	प्रवरा	1 ,2	1.04	260	40	0.60	1654	6533300
2	नायगांव-1 व 2	श्रीरामपूर	प्रवरा	329,330 & 373 & 375	2.47	649	38	0.85	5555	21942250
3	मातुलठान क्र.1,	श्रीरामपूर	गोदावरी	281 to 284,	3.89	974	40	0.90	9293	36707350
4	मातुलठान क्र.2,	श्रीरामपूर	गोदावरी	293 to 294	2.73	910	30	0.80	5788	22862600
5	मातुलठान क्र.3,	श्रीरामपूर	गोदावरी	7 to 11,14,17,18	1.82	457	40	0.90	4360	17222000
6	कोकमठाण व संत्वसर	कोपरगांव	गोदावरी	कोकमठाण 434, 435, 470, 471,472 संत्वसर - 193, 195,199	1.00	500	20	0.80	2120	8374000
7	सोनारी व कोळगांवथडी	कोपरगांव	गोदावरी	सोनारी - 1, 3 & 5 कोळगांवथडी -15,21,27,28,29 & 8,244	2.04	680	30	0.75	4055	16017250
8	जेऊर कुंभारी व जेऊर पाटोदा	कोपरगांव	गोदावरी	जेऊर कुंभारी 141&142 जेऊर पाटोदा 3,2 & 84 & 86	1.05	300	35	0.70	1948	7694600
9	सांगवी भुसार	कोपरगांव	गोदावरी	379 & 380,	1.00	250	40	0.90	2385	9420750
10	सुरेगांव	कोपरगांव	गोदावरी	532 to 535,537,291,16	1.20	300	40	0.80	2544	10048800
11	गोधेगांव	कोपरगांव	कोळनदी	95 & 102	1.00	250	40	1.50	3975	15701250
12	राहूरी खु.	राहूरी	मुळा	87 & 95	1.28	320	40	0.70	2375	9381250
13	पिंप्रीवळण / चंडकापूर	राहूरी	मुळा	पिंप्रीवळण 74,204,205 चंडकापूर 19,20,22&18	1.02	256	40	0.85	2307	9112650
14	वळण	राहूरी	मुळा	39, 38, 41 ,45 to 47,49	3.06	510	60	0.85	6893	27227350
15	रामपूर	राहूरी	प्रवरा	372 to 373	1.35	300	45	0.70	2504	9890800
16	सात्रळ	राहूरी	प्रवरा	70,71,75,76,78,79,80 & 94	2.00	400	50	0.70	3710	14654500
17	पुणतांबा	राहाता	गोदावरी	13,14,15 & 45, 48, 49, 50	2.10	700	30	0.90	5009	19785550
18	रस्तापूर	राहाता	गोदावरी	12	1.60	400	40	0.80	3392	13398400
एकुण					**31.65**				**69867**	**275974650**

4 खाणकामाची पध्दत :-

- उत्खनन करण्याची पध्दत सदर वाळु गटामधील वाळु ओपन व सैल असल्यामुळे अत्यांत्रीक पध्दतीने मजुरांद्वारे वाळुचे उत्खनन कोरडया नदीपात्रातुन करण्यात येईल त्यासाठी फावडे. घमेले यांचा वापर करण्यात येईल.
- उत्खननांची साधणे :- फावडे व घमेले.
- वाहतुकीचे साधणे :- ट्रॅक्टरसह ट्रॉली
- पुन:संधार :- वाळुचे उत्खनन झालेल्या ठिकाणी पावसाळयात पुरांचा पाण्यामुळे आपोआप नैसर्गिकरित्या वाळुचे संचयण होते. त्यामुळे उत्खननामुळे झालेली खड्डे भरुण जातात. तसेच नदीच्या काठावर व वाहतुकीच्या रस्त्याच्या दुतर्फा वृक्ष लागवड करण्यात येईल.

5 पर्यावरण व्यवस्थापन आराखडा :-

5.1. **वायु प्रदुषण नियंत्रण उपाययोजना**

- वाळुची वाहतुक करण्यासाठी वापरत असलेल्या कच्च्या रस्त्यावर पाण्याचे फवारे मारले जातील.
- वाळु वाहतुक करणाऱ्या ट्रॉलीवर ताडपत्री टाकली जाईल
- ट्रॉलीतुन वाळुची गळती होवु नये म्हणुन ट्रॉलीचे फटी भरले जातील
- नदीच्या कडेला व जवळच्या मोकळया जागी वृक्षरोपन करण्यात येईल.

5.2. **ध्वनी प्रदुषण उपाययोजना**

- उत्खनन व वाहतुक फक्त दिवसा करण्यात येईल.
- वाळुचे वाहतुक करणाऱ्या वाहनांचे इंजिनाची नियमित प्रमाणे तपासणी करण्यात येईल व रस्त्यांची दुरुस्ती वेळोवेळी करण्यात येईल.

5.3. **पाणी प्रदुषण उपाययोजना**.

- वाळुचे उत्खनन फक्त कोरडया नदीपात्रातुन करण्यात येईल
- वाळु उत्खननाची खोली उपतांत्रीक समितीने केलेल्या निश्चित केलेल्या खोलीपर्यंत करण्यात येईल.
- नदीच्या प्रवाहात बदल केला जाणार नाही.

- ❖ नदीपात्रात वाळु वाहतुकीसाठी वापरण्यात येणाऱ्या वाहनांची स्वच्छता करणार नाहीत.
- ❖ सदर वाळु उत्खननातुन कोणताही रासायणीक कचना निर्माण होणार नाही.
- ❖ खाण कामगारासाठी मोबाईल स्वच्छता गृहाची तरतुद करण्यात येईल.
- ❖ वाळुचे उत्खनन पावसाळयाच्या कालावधीत बंद राहील.

5.4. जमीन पर्यावरण :-

- ❖ वाळु उत्खननामुळे नदीपात्रातील तात्पुरते स्वरुपाचे खड्डे तयार होतील सदर खड्डे पुरामुळे पुन्हा वाळुने भरले जातील.
- ❖ नदीपात्राच्या कडेपासुन 3 मिटर किंवा एकुण रुदीच्या 1/10 th लांबी यापैकी जे जास्त असेल ते सुरक्षा अंतर सोडुण वाळुचे उत्खनन करण्यात येईल.
- ❖ घानकचना उद.पॉलीथिनी पिशवी इतर कचरा नदीपात्रात टाकण्यात येणार नाही.
- ❖ मंजुर वाळु परिमाणापेक्षा अतिरिक्त वाळुचे उचल करणार नाहीत.
- ❖ नदीच्या काठी दोन्ही बाजुला व सभोवताली मोकळया जागा वृक्षारोपन करण्यात येईल.

5. 5 हरित पट्टा विकसीत करण्याचे नियोजन

1

हरित पट्टा स्थळ	**नदीच्या काठी व रोडची बाजु**
लागवड करण्यात येणाऱ्या वृक्षाची संख्या	500 वृक्ष प्रति वर्ष
वृक्षामधील अंतर	2 मीटरच्या अंतराने
वृक्षाच्या जातींची निवड	स्थानिक जाती

2.

शास्त्रीय नाव	**स्थानिक नाव**	**महत्व**
Azadirachtaindica	निम	निम तेल व निमची उत्पादने
Tectonagrandis	टीक	प्रतिजैवीक,अंटीफंगल,अटी अलसर
Ficusreligiosaa	पिंपळ	औषधी निर्मिती
Bambusa vulgaris	बांबु	ॲथलमिटीक,ॲन्टीइन्फ्रामेट्री, ॲस्ट्रीजेटस
Madhucalongifolia	महु	खोकला बरा करण्यासाठी

6. आरोग्य विषयक व्यवस्थापन :-

- खाण ऑपरेटर यांना त्यांचा सुरक्षा साधने उपलब्ध करुन देण्यात येणार आहेत.
- सुरक्षेसाठी हेल्मेट,बुट तसेच कान,डोळे, व हात यांचा सुरक्षणासाठी साधणे देण्यात येणार आहेत.
- सर्व कामगारांना मास्क उपलब्ध करुन देणार आहेत.
- सर्व खाण कामगारांसाठी पिण्याचे पाणी उपलब्ध करुन देण्यात येणार आहेत.
- प्रथमोचा1र पेटी वाळु स्थळावर ठेवणार आहेत.

7 **निष्कर्ष :-**

- अहमदनगर जिल्हयातील राहूरी, श्रीरामपूर, राहाता व कोपरगांव या तहसिल मधील 5 हेक्टर क्षेत्राखालील एकुण 18 वाळुघाटांना पर्यावरण मंत्रालय भारत सरकार याचा मार्गदर्शक सुचनेनुसार पर्यावरण अनुमती मिळण्याकामी प्रस्तावित केलेले आहेत.
- सदर वाळु गटाचे क्षेत्र प्रत्येकी 5 हेक्टर पेक्षा कमी असल्यामुळे पर्यावरणावर मोठया प्रमाणात परिणाम होणार नाहीत.
- सदर वाळु गटामुळे स्थानिक लोकांना रोजगार उपलब्ध होणार आहेत.
- प्रस्तावित वाळु गटामुळे सामाजिक पायाभुत सुविधाच्या विकास करण्यात मदत होणार आहे.
- पर्यावरण विषयक समस्यांचे निराकरण पर्यावरण मंत्रालय भारत सरकार यांचाकडील मार्गदर्शक सुचनेनुसार करण्यात येणार आहे.
